

ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 5049
від 11 квітня 2001 р.

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ № 2
(Додаток 1)

Засновано у 2001 році

Передплатний індекс 23823

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

2007 р.

Київ – Рівне

Тематичний випуск

**ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ:
МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ,
ТЕХНОЛОГІЇ**

(3 том), 2007 р.

**Тематичні рубрики випуску:
Філософія освіти як духовна парадигма модернізації ВНЗ України
Педагогіка вищої школи і навчальна дисципліна
Технологічний підхід (проектування інноваційних технологій навчання і виховання)
Інформаційні та інтерактивні технології у вищій освіті**

Київ – Рівне

Рекомендовано до друку Рішенням Вченої ради Інституту вищої освіти України протокол № 5/3 від 21 травня 2007 р.

Вища освіта України №2 (додаток 1). Тематичний випуск „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. – Т.3. – Рівне: РДГУ, 2007. – 227 с.

У тематичному випуску часопису „Вища освіта України” вміщені наукові статті фахівців з питань методології, теорії та технологій педагогіки вищої школи.

Співвідношення філософії освіти та педагогіки вищої школи, напрямки уточнення предмету, обґрунтування змісту, виокремлення інноваційних чинників її розвитку; конструювання моделей „ідеального випускника” та „ідеального викладача” вищих навчальних закладів; результати досліджень по реалізації технологічного підходу у вищій освіті та надання їй особистісно-зорієнтованої спрямованості – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв’язання яких звертаються автори випуску.

Особлива увага загострюється обґрунтуванню філософії освіти як духовній парадигмі модернізації вищих навчальних закладів, методологічній основі педагогіки вищої школи.

Публікації тематичного збірника адресовані науковцям, дослідникам психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

Головний редактор:

Віктор АНДРУЩЕНКО, доктор філософських наук, професор, академік АПН України, голова наглядової ради Інституту вищої освіти АПН України

Перший заступник головного редактора:

Володимир ЛУГОВИЙ, доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України, директор інституту вищої освіти АПН України

Редакційна колегія:

Віталій БАБАК, доктор технічних наук, професор, ректор Національного авіаційного університету
Віль БАКІРОВ, доктор соціологічних наук, професор, ректор Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна
Іван ВАКАРЧУК, доктор фізико-математичних наук, професор, ректор Львівського національного університету імені І.Я.Франка
Микола ЄВТУХ, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення Вищої школи АПН України, академік АПН України

Михайло ЗГУРОВСЬКИЙ, доктор технічних наук, професор, академік НАН України, ректор Національного технічного університету України „Київський політехнічний інститут”

Іван ЗЯЗЮН, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, директор Інституту професійної освіти АПН України

Василь КРЕМЕНЬ, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, президент АПН України

Микола МИХАЛЬЧЕНКО, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу Інституту вищої освіти АПН України, президент Української академії політичних наук
Олекса ОНИЩЕНКО, доктор філософських наук, професор, академік-секретар НАН України, директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, академік НАН України

Ганна ОНКОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу Інституту вищої освіти АПН України (заступник головного редактора)

Геннадій ПІВНЯК, доктор технічних наук, професор, академік НАН України, ректор Національної гірничої академії України
Віктор СКОПЕНКО, доктор хімічних наук, професор, академік НАН України, ректор Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка

Валерій СМОЛІЙ, доктор історичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту історії НАН України
Михайло СТЕПКО, кандидат фізико-математичних наук, професор, перший заступник директора Інституту вищої освіти АПН України

Петро ТАЛАНЧУК, доктор технічних наук, професор, академік АПН України, президент Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна”

Василь ТАЦІЙ, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, ректор Української національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого

Юрій ШЕМШУЧЕНКО, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту держави і права НАН України

Микола ШКІЛЬ, доктор фізико-математичних наук, професор, академік АПН України

Редакційна колегія з напрямів:

педагогіки - Надія БІБІК, Наталія ДЕМ’ЯНЕНКО, Леонід КАНЩЕНКО, Галина КОЗЛАКОВА, Олексій МОРОЗ, Тамара ЯЦЕНКО

психології - Іван БЕХ, В’ячеслав КАЗМІРЕНКО, Сергій МАКСИМЕНКО, Віталій ТАТЕНКО, Юрій ТРОФИМОВ
філософії - Петро ГНАТЕНКО, Леонід ГУБЕРСЬКИЙ, Анатолій КОНВЕРСЬКИЙ, Валентин КРИСАЧЕНКО, Володимир ЯРОШОВЕЦЬ

політології - Микола ГОЛОВАТИЙ, Федір КИРИЛЮК, Віктор ПАЗЕНОК, Віталій СКУРАТІВСЬКИЙ
економічної теорії - Віталій БОБРОВ, Володимир ЄВТУШЕВСЬКИЙ, Юрій НІКОЛЕНКО, Антон ФІЛІПЕНКО, Дмитро ЧЕРВАНЬОВ

Редакційна колегія випуску: Андрущенко В.П., Луговий В.І., Постоловський Р.М., Павелків Р.В., Степко М.Ф., Левшин М.М., Сілков В.В., Євтух М.Б., Маноха І.П., Невмержицький О.А., Михальченко М.І., Волинка Г.І., Поніманська Г.І., Малофій І.В., Уваркіна О.В., Дем’яненко Н.М., Корольов Б.І., Онкович Г.В., Козлакова Г.О., Корсак К.В., Бобров В.Я., Дем’янюк Т.Д., Лутай В.С.

Відповідальний редактор випуску: Левшин М.М.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 01014 м. Київ - 14, вул. Бастіонна, 9. Інститут вищої освіти АПН України. Тел.: 286-68-04, 286-63-68
33028 м.Рівне, вул.Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.

6. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М. Основи психології та педагогіки: Навчально-методичний посібник. – 2-ге вид., доп. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 164 с.
7. Хурсин Л.А. Начала теории систем общественного типа. – К: Світ, 2001. – 280 с.
8. Ягупов В.В. Теорія та методика військового навчання: Монографія. – К: Тандем, 2000. – 380 с.

Резюме. В статье рассмотрены пути повышения активизации познавательной деятельности студентов. Познание человеком реальной действительности относительно сложности, ограничено объемом и структурой кратковременной памяти его мозга, которые обуславливаются размерами и структурой максимально возможного замкнутого информационного комплекса, что отображает познавательную область реальной действительности. Формирование новых концептуальных направлений активизации познавательной деятельности при изучении общевоинских дисциплин дают возможность улучшения качества подготовки будущего военного специалиста.

Summary. The ways of methods of activation of students cognitive activity. Cognition of the reality by a man in relation to complication is limited by a volume and structure of short-term memory, which are determined by size and structure of the maximally possible reserved informative complex which represents the cognitive area of the reality. Forming of new conceptual directions of activation of cognitive activity during the study of disciplines common to all arms enable to improve the quality of training of future military specialist.

УДК 37-057.87:811.111(07)

С.К. Романюк, Т.Г. Ковальчук, В.В. Ковалюк

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Резюме. В статті розглядаються основні аспекти самостійної роботи студентів при вивченні іноземних мов у вищих навчальних закладах в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Модернізація всіх ланок і рівнів освіти в Україні зумовлена щонайменше трьома об'єктивними причинами, що мають системний, інтегративний характер. Перша причина: приведення системи освіти у відповідність до ринкових перетворень суспільства; друга: узгодження вітчизняної системи освіти з європейськими і світовими стандартами; третя: впливає з глобальної інформатизації усіх сторін життєдіяльності людства, переходом світової спільноти від індустріальної до інформаційної стадії розвитку суспільства.

Одним із основних завдань у підвищенні ефективності навчального процесу в умовах переходу на кредитно-модульні технології викладання дисциплін є оптимізація і впровадження індивідуально-диференційованих форм проведення самостійної роботи студентів.

Проблемі активізації навчальної діяльності, в тому числі і під час самостійної роботи, присвячені роботи багатьох видатних вчених: Ю. Бабанського, М. Скаткіна, Т. Шамової, Г. Терещука, В. Безпалько, Д. Тхо-ржевського та ін. Індивідуально-диференційовані форми організації і проведення самостійної роботи вони вважають одним із основних засобів активізації пізнавальної діяльності. В методичній літературі знайшли відображення численні питання, пов'язані з організацією самостійної роботи в процесі навчання іноземної мовленнєвої діяльності (М. Ляховицький, С. Ніколаєва, О. Метолькіна та ін.). Основні позиції вирішення цієї проблеми є актуальними і сьогодні – в період реформування вищої освіти України.

В умовах організації навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців у вузі потрібно створити такі умови організації і проведення самостійної роботи студентів, в яких вони самостійно вчаться орієнтуватись в інформації, що систематично оновлюється, з тим, щоб протягом життя постійно поновлювати і поглиблювати одержані знання відповідно до вимог часу.[4, 161]

Метою публікації є висвітлення нових форм індивідуальних завдань, які використовуються при проведенні самостійної роботи студентів з іноземної мови, що передбачає таку форму організації навчання, при якій під керівництвом викладача та за його завданням студент здійснює послідовний цикл навчальних дій, спрямованих на оволодіння відповідним матеріалом або формування мовних вмінь.

Особливістю роботи вищої школи, на відміну від середньої, є рівень самостійності студентів. Викладач лише організовує пізнавальну діяльність, а студент сам здійснює пізнання. Загальною метою викладання іноземної мови для професійного спілкування є формування у студентів професійних мовних компетенцій, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у навчальному та професійному середовищах. [8, 8]

У кредитно-модульній системі студент трактується як активний суб'єкт, який не просто пасивно сприймає подану викладачем інформацію, а й самостійно опрацьовує навчальний матеріал, під керівництвом викладача, виконує індивідуальні завдання проблемно-пошукового та навчально-дослідного характеру. Головне завдання викладача у такому підході – сформувати інтерес і творче ставлення до навчання, сформувати принципи роботи, пояснити умови успішного засвоєння курсу, консультувати студентів в процесі навчання, заохочувати до вивчення першоджерел та перевіряти їхнє засвоєння.

У структурі навчального навантаження студента за системою ECTS індивідуальна та самостійна робота розглядається як один із основних компонентів навчальної діяльності, і відповідно до нових навчальних стандартів, складає близько 60% часу (денна форма навчання), відведеного на засвоєння програми курсу.

Традиційно використовуються такі форми організації та проведення самостійної роботи студентів: семестрові завдання для самостійної та індивідуальної роботи, консультації, індивідуальні заняття.

Згадані види роботи студентів відіграють важливу роль в опануванні іноземною мовою. На думку деяких методистів, навчити мові не можна, її можна лише опанувати. Як би викладач не пояснював особливості мовного матеріалу, студент не оволодіє мовним матеріалом, не набуде потрібних умінь і навичок, доки сам не виконає достатньої (і досить великої) кількості вправ. Роль викладача полягає в тому, щоб зробити самостійну та індивідуальну роботу студентів цілеспрямованою, полегшити йому шлях до оволодіння матеріалом. [6, 58]

Основними цілями самостійної роботи студентів в плані практичного оволодіння іноземними мовами є:

1. Досягнення відповідного рівня мовної комунікативної компетенції в період навчання у ВНЗ.
2. Підготовка випускників до проведення ефективної самонавчальної роботи з іноземної мови після закінчення вищого навчального закладу.

Функціональне призначення самостійної роботи включає в себе самостійне читання, перегляд, прослуховування, конспектування, осмислення, запам'ятовування та відтворення певної інформації.

Власне, індивідуальна та самостійна робота в процесі навчання – це цілеспрямована система, яка має охоплювати всі сторони та етапи навчально-виховного процесу з іноземної мови, завданням якої є:

- заповнення прогалів у вихідному рівні володіння студентом іншомовним мовленням і їх своєчасне усунення;
- розвиток інтелектуального світогляду, психічних процесів і якостей особистості студента, які відіграють провідну роль в оволодінні іншомовним мовленням;
- формування індивідуального стилю оволодіння іншомовним мовленням, який охоплює і вміння самостійної роботи;
- активізацію навчально-виховного процесу з іноземної мови;
- стимулювання навчальної діяльності студентів;
- створення позитивного емоційного фону навчального процесу тощо.

Виходячи з принципу системності та принципу взаємопов'язаного навчання 4 видів мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, аудіювання та письма), індивідуальна та самостійна робота повинна здійснюватися в безпосередньому зв'язку з аудиторією та сприяти поетапному формуванню відповідних знань, умінь і навичок студентів.

Враховуючи специфіку навчальної дисципліни „Іноземна мова за професійним спрямуванням”, певні труднощі з точки зору ефективності навчання становить скорочення кількості аудиторних годин. Для усунення проблеми необхідно ретельно продумати організацію аудиторної індивідуальної та самостійної роботи. Досвід викладання свідчить про те, що на аудиторних заняттях варто більше уваги приділяти вдосконаленню іншомовної компетенції студентів у діалогічному та певною мірою у монологічному мовленні, тоді як завдання для самостійної та індивідуальної роботи слід більше скеровувати на вдосконалення іншомовних комунікативних умінь у читанні та письмі. Зауважимо, що цей поділ є відносним і передбачає взаємопов'язане навчання 4 видів мовленнєвої діяльності.

Особистісно-орієнтований підхід вимагає від викладача ретельного відбору матеріалу для самостійної та індивідуальної роботи, який повинен сприяти підвищенню мотивації. [7, 98]

З досвіду роботи впродовж року зі студентами I курсу за кредитно-модульною системою ефективними виявилися такі види самостійної роботи:

- робота у відео-лабораторіях;
- робота у комп'ютерних класах;
- пошук та опрацювання додаткової літератури в бібліотеках;
- виконання домашніх вправ;
- опрацювання граматичного матеріалу, що вивчається.

ІНДЗ не менш важливий компонент навчальної діяльності. Така робота дозволяє творчо, по-дослідницьки підійти до вивчення програмного матеріалу.

Пропонуємо такі види ІНДЗ на заняттях з іноземних мов:

- написання есе, резюме;
- написання реферату та його презентація;
- написання доповіді на студентську науково-практичну конференцію та виступ з нею;
- переклади оригінальних поетичних та прозових творів;
- написання анотації прочитаної оригінальної літератури з елементами науково-дослідної роботи;
- пошук граматичних явищ в оригінальних творах, прислів'ях та приказках.

Отже, завдання для самостійної та індивідуальної роботи повинні стимулювати пізнавальний інтерес студентів, сприяти розвитку їхньої творчості, автономності (у виборі тематики, темпу, послідовності виконання завдань тощо), впливати на емоційно-вольову сферу.

Значні можливості в організації самостійної роботи студентів забезпечують технічні засоби навчання – в першу чергу кіно, відео, телебачення, комп'ютер.

Самостійна робота у відео-лабораторії передбачає перегляд студентами навчальних та художніх фільмів, підібраних відповідно до тематики аудиторних занять. За кілька днів до перегляду відеофільму студенти отримують в друкованому вигляді перелік і пояснення незнайомих лексичних одиниць, які впливають на розуміння змісту фільму. Крім того, з метою кращого ознайомлення та запам'ятовування, студентам пропонують самостійно виконати кілька вправ на новий лексичний матеріал.

Перегляд відеофільму здійснюється у відео-лабораторії цілісно і під керівництвом викладача. Після перегляду студенти виконують репродуктивні та продуктивні умовно-комунікативні вправи на перевірку розуміння змісту (наприклад, розташування тверджень у відповідній логічній послідовності, відповіді на запитання, виконання тестів множинного вибору, передача змісту фільму в усній чи письмовій формі), а також комунікативних вправ (аналіз проблематики фільму, поведінки головних героїв, можливого варіанту подальшого розвитку подій).

Результатом перегляду відеофільму може бути написання студентами есе на основі визначеної проблематики фільму. Аналіз написаних есе здійснюється на індивідуальному занятті.

Ефективним засобом організації самостійної роботи студентів є комп'ютер. Зокрема, самостійна робота студентів в Інтернеті передбачає: пошукову роботу (наприклад, підбір інформації для усних презентацій; пошук висловлювань видатних людей, прислів'їв, ідіоматичних зворотів відповідно до запропонованої тематики тощо).

Як уже зазначалось, однією з форм самостійної роботи студентів є підготовка презентацій, яка здійснюється з використанням Інтернет-матеріалів, а також матеріалів електронних енциклопедій („Britannica”, „Encarta Encyclopedia”, „Compton's Encyclopedia”, „Millenium” тощо).

Отже, за умов ретельно продуманої організації технічні засоби навчання створюють сприятливі умови для ефективної реалізації самостійної та індивідуальної роботи студентів. Проте, є й певні проблеми. Найсуттєвішою з них є перевантаженість студентів, які протягом року вивчають 12-13 навчальних дисциплін. На нашу думку, вирішення цієї проблеми потребує докорінної зміни навчальних планів (можливо, за рахунок запровадження інтегрованих курсів), узгодженості дій викладачів, а також ретельної розробки навчально-методичних матеріалів з урахуванням загального навантаження студентів.

На основі вищезгаданого можна зробити такі висновки :

1. Ефективна організація навчального процесу в сучасному університеті повинна базуватися на принципах достатності наукового, пізнавального, інформаційного, методичного забезпечення, що забезпечить основу для самостійного творчого опанування і осмислення знань та прояву творчої і дослідницької ініціативи.

2. Організація, проведення та контроль самостійної роботи студентів обов'язково повинні передбачати, як кінцеву мету в плані практичного оволодіння іноземними мовами, досягнення відповідного рівня мовної комунікативної компетенції в період навчання у ВНЗ та необхідності формування у студентів самоосвітньої компетенції, як здібності підтримувати та підвищувати рівень володіння іноземною мовою для безперервного удосконалення професійної діяльності.

3. При організації та проведенні самостійної роботи студентів необхідно поєднувати та узгоджувати різні форми самостійної роботи; чергувати види діяльності в системі самостійної роботи (репродуктивні, реконструктивні, варіативні, творчі); удосконалювати мислення, логічні операції, розумові дії студентів у процесі самостійної роботи; диференціювати та індивідуалізувати самостійну роботу; здійснювати опосередковане (непряме) керівництво з боку викладача (постановка завдання, контроль, облік, спостереження, надання необхідної допомоги); широко застосовувати спеціальні дидактичні засоби (технічні, традиційні, їх поєднання).

4. Рекомендовані нові форми самостійної роботи студентів та використання комп'ютерних технологій, на нашу думку, дозволяють:

- здійснювати постійний та ефективний контроль за рівнем оволодіння студентами іноземних мов;
- створити умови для повнішої реалізації творчих можливостей кожного студента;
- значно підвищити ефективність проведення практичних занять;
- активізувати пізнавальну діяльність студентів, підвищити рівень набутих знань та вмінь.

Література

1. Алексюк А.М. Експериментальне впровадження технологій модульної організації навчання у вищій школі // Проблеми вищої школи. – Вип. 79. – К.: Вища школа, 1994. – С. 3-6.
2. Евдокимова М.Г. Компьютерное обучение иностранным языкам как объект научного исследования / IX Межд. Конф.-выставка „Информационные технологии в образовании”: Сб.тр. Ч.II. – М.: МИФИ 1999. – С. 265-267.
3. Журавський В.С. Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти.- К.: Політехніка, 2003. – 200 с.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати.. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
5. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение. – К.: Вища школа, 1990. – 247 с.
6. Николаева С.Ю. Индивидуализация обучения иностранным языкам: Монографія. – К.: Вища школа, 1987. – 140 с.
7. Парсяк О.Н. Організація самостійної роботи в процесі формування навичок усного мовлення//Сучасні проблеми вищої освіти. Зб. доп. до науково-практичної конф./Нац. ун-т „Києво-Могилянська академія”. Миколаївська філія. – Миколаїв: Видавничий відділ НаУКМА, 1998. – С. 98-100.
8. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Колектив авторів Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
9. Романишина Л.И. Модульно-рейтингова технологія виладання у вищих навчальних закладах: навчально-методичний посібник. – Тернопіль: ТДПУ, 2000. – 48 с.

Резюме. В статті розглядаються основні аспекти самостійної роботи студентів при вивченні іноземних мов в вищих навчальних закладах в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Summary. The article is devoted to the main aspects of students' individual work in the process of language learning at the European Credit Transfer System requirements at higher educational institutions.

УДК378.147.111

О.С. Снісаренко

РОЗВИТОК КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ – НЕОБХІДНА УМОВА ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Резюме. Стаття присвячена особистісно-орієнтованій освіті. Вона розглядається як системне утворення взаємозв'язку учіння, навчання і розвитку. Розкриваються характеристики особистісно-орієнтованої освіти, знання яких дозволяє розробити засади особистісно-орієнтованої технології. Важливим компонентом особистісно-орієнтованої парадигми освіти є ключові компетенції. Визначено п'ять ключових компетентностей.

Демократизація та гуманізація є пріоритетними напрямками державної політики в сучасній освіті.

Важливими шляхами реалізації цих напрямків є особистісна орієнтація; впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання, максимальна індивідуалізація навчального процесу, створення умов для самонавчання і розвитку дітей, осмисленого визначення ними своїм можливостей і життєвих цінностей.

Основними цілями сучасної освіти є: вивчення учня як неповторної індивідуальності; створення оптимальних умов для його становлення, особистісного розвитку; підтримка його на шляху самовизначення і самореалізації через освіту.

Методологічними є положення І.С. Якиманської щодо основної функції особистісно орієнтованої освіти – „розкриття індивідуальності кожної дитини, створення умов для її розвитку засобами формування критичності, самостійності, ініціативи, творчості, їх прояву в мисленні, поведінці” [12; 13].

Значний внесок у розробку методології і теорії особистісно орієнтованої освіти, визначення напрямів та технологій особистісно орієнтованого навчання і виховання зроблено українськими педагогами і психологами (Г.О. Балл, Г.С. Костюк, С.Д. Максименко, В.В. Рибалка, О.Я. Савченко, В.А. Семиченко, І.Д. Бех, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, О.М. Пехота, С.О. Сисоєва та інші).

О.Я.Савченко виділяє наступні сутнісні ознаки особистісно орієнтованої освіти: суб'єкт-суб'єктне гуманне співробітництво всіх учасників навчально-виховного процесу; діагностично-стимуляційний спосіб організації навчального пізнання; діяльнісно-комунікативна активність учнів; проектування вчителем (а пізніше й учнями) індивідуальних досягнень учнів в усіх видах діяльності, сенситивних їх розвитку; врахування в змісті, методиках, системі оцінювання широкого діапазону особистісних потреб й можливостей дітей у здобутті якісної освіти [9].

Особистісно орієнтоване навчання як складова особистісно орієнтованої освіти розуміється науковцями як органічне поєднання навчання і учіння – індивідуально значущої діяльності учня (А.Г. Балл, І.Д. Бех, С.І. Подмазін, В.В. Серков, як один із варіантів розвиваючого навчання, що забезпечує розвиток і саморозвиток особистості учня на основі виявлення його індивідуальності, унікальності, неповторності (І.С. Якиманська). Це таке навчання, в основі якого є особистість учня, його самобутність, самоцінність, суб'єктний досвід коного спочатку розкривається і лише потім узгоджується зі змістом освіти.

Особистісно орієнтоване навчання ставить перед вчителем наступні завдання: забезпечити особистісний розвиток суб'єктності, саморозвитку особистості, його інтелектуальний розвиток, формування в його світогляді цілісної картини світу. Центральним моментом педагогічного керівництва при такому підході більшість вчених (Е.В. Бондаревська, В.В. Серіков, В.Т. Фоменко та ін.) вважають допомогу, підтримку, соціально-педагогічний захист, розвиток учня.

У розгляді проблеми особистісно орієнтованої освіти як напрямку педагогічної освіти немає єдиної точки зору. Особливо це стосується визначення міри розвитку суб'єктивності і саморозвитку особистості.

У широкому розумінні термін „особистісно орієнтованої освіти”, на думку І.С.Якиманської, включає в себе ряд інноваційних підходів, а саме: визнання основною цінністю освіти становлення особистості як індивідуальності в її самобутності, унікальності, неповторності; наявність альтернативних форм освіти у виді різних типів освітніх закладів, що дозволяють здійснювати диференційований, різнорівневий підхід в навчанні; надання кожному учню права вибору власного шляху розвитку на основі виявлення його індивідуальних особливостей, життєвих цінностей, прагнень.

У більш вузькому значенні, І.С.Якиманською під особистісно орієнтованою освітою розуміється системне утворення взаємозв'язку учіння, навчання і розвитку. Це цілісний освітній процес, що суттєво відрізняється від традиційного навчально-виховного процесу. Його характеризують: розрізнення змісту освіти і навчання по їх функціям в розвитку особистості учня; розробка науково обґрунтованої критеріальної бази, що дозволяє створювати особистісно орієнтовані освітні програми, проектувати інноваційну шкільну документацію, здійснювати внутрішній шкільний контроль за умовами, які забезпечують розвиток особистості в її динаміці в різні періоди вікового

ЗМІСТ

Секція 1

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ЯК ДУХОВНА ПАРАДИГМА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВНЗ УКРАЇНИ

<i>Лузік Е.В., Ладогубець Н.В.</i> Теоретико-методологічні основи формування інтегративних курсів як фундаменту системи неперервної освіти ХХІ століття	4
<i>Бадьора С.М.</i> Причини девіантної поведінки і наукова організація навчально-виховної роботи з девіантами ...	13
<i>Бойченко М.І., Горбунова Л.С., Корольов Б.І., Корсак К.В., Лукашевич М.П., Рябченко В.І., Уваркіна О.В.</i> Методологічні засади трансформації вищої освіти України в контексті Болонського процесу	16
<i>Дзоз В.О.</i> Гуманітарна політика держави у сфері релігії	21
<i>Кобельська Г.Г.</i> Про теоретичний і реалізаційний потенціал гасла „ноосферізації”	24
<i>Кучера Т.М.</i> Соціально-філософські принципи регіоналізму як механізму розвитку гуманітарної освіти в умовах трансформації суспільства (Філософія освіти як духовна парадигма модернізації ВНЗ України)	27
<i>Малімон В.І.</i> Самоосвіта особистості як форма неперервної освіти	31
<i>Онкович Г.В., Борко Т.М.</i> Плекання літературної особистості як освітня парадигма	33
<i>Сабіров О.С.</i> Педагогічна актуалізація оздоровчих цінностей в освіті студентів у контексті євроінтеграційних зрушень	36
<i>Стойко С.В.</i> Філософія освіти на початку ХХІ століття: проблеми та знахідки	39
<i>Тепла О.М.</i> Гуманістичні цінності: структурно-компонентний аналіз	41
<i>Ущипівська Г.П.</i> Європейські інтеграційні процеси і зміни у підготовці науково-викладацьких кадрів вищої кваліфікації	43
<i>Шинкаренко Л.І.</i> Освіта дорослих: еволюція сучасних наукових поглядів	46

Секція 2

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

<i>Потапчук Т.В.</i> Морально-духовні цінності: визначення основних понять	51
<i>Буцяк В.І., Турко Н.Є.</i> Музичні твори Богдани Фільц в інструментальній підготовці вчителів музики (до 75-ої річниці від дня народження)	53
<i>Горбатюк Л.М.</i> Соціально-педагогічні аспекти розв’язання проблеми безпритульності підлітків як домінантної основи фахової педагогічної підготовки у вищій школі	55
<i>Данилова Г.С.</i> Вершини професіоналізму педагога як акмеологічний синтез тріади його компонентів	57
<i>Ніконенко І.С.</i> Роль іноземної мови у підготовці майбутніх правоохоронців до міжнародного співробітництва	61
<i>Цимбалюк О.М.</i> Теоретичні аспекти дослідження процесу розвитку комунікативної діяльності вчителя	65
<i>Антонюк Л.О.</i> З австрійського досвіду поєднання інтеграції в Європу і забезпечення якості вищої освіти	68
<i>Василюк В.М.</i> Законодавчі та нормативно-правові засади фізичної культури в Україні	70
<i>Васильєва М.О.</i> Створення рефлексивного середовища у процесі підготовки соціальних працівників	74
<i>Воронкова Б.А.</i> До питання урізноманітнення об’єктів дослідження „Порівняльної педагогіки”	76
<i>Гончарова А.І.</i> Трансформація гендерних стереотипів щодо агресивної поведінки у сучасних студентів	79
<i>Гудовсек О.А.</i> Формування естетичної культури майбутніх педагогів позашкільної освіти у вищих навчальних закладах	81
<i>Колесніков С.А.</i> Підготовка вчителя музики до забезпечення наступності музичного виховання дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку в процесі формування орієнтації на мелодію	84
<i>Кряжєв П.В.</i> Якісні зміни вищої освіти у країнах Західної Європи наприкінці ХХ ст.	86
<i>Лалак Н.М.</i> Шляхи ефективності розвитку педагогічної культури майбутнього вчителя засобами предмету „Історія”	90
<i>Мінакова Л.В.</i> Магістр і дослідницький сегмент його підготовки в педагогічному університеті	92
<i>Михайленко Т.В.</i> Специфіка виховної діяльності позашкільних закладів та громадських організацій канадських українців	95
<i>Лукач О.М.</i> Духовні цінності студентської молоді	98
<i>Ткачук О.С.</i> Формування професійної компетенції майбутнього вчителя щодо викладання фонетичного матеріалу в початкових класах	100
<i>Топіха А.М.</i> Педагогіка вищої школи: сучасні методологічні аспекти	104
<i>Халамендик В.Д.</i> Педагогічна освіта Миколаївщини (середина ХІХ – перша третина ХХ ст.)	106
<i>Щербань М.П.</i> Правова культура. Проблеми правового виховання студентської молоді	111
<i>Юзюк В.В.</i> Психолого-педагогічний аспект розвитку особистості школяра в системі сучасної освіти	115

Секція 3**ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ (Проектування інноваційних технологій навчання і виховання)**

<i>Кислицька Ю.О.</i> Формування нормативно-правової бази освіти в контексті євроінтеграційних процесів	119
<i>Волощук О.М.</i> Нова роль та значення педагога-організатора у сучасних умовах організації дозвілля	121
<i>Гетта Т.Л.</i> Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови до здійснення особистісно орієнтованого підходу в навчанні	124
<i>Голуб Т.П.</i> Лінгвокультурологічна складова особисто-орієнтованого навчання	126
<i>Дівінська Н.О.</i> Проблеми формування професійних умінь студентів філологічних факультетів проводити навчально-педагогічні ігри	128
<i>Дуброва А.С., Мороз Л.В., Трофімчук В.М.</i> Із історії виникнення технологій розвивального навчання іноземної мови в ЗОШ та ВНЗ	131
<i>Ковальчук Н.П.</i> Технологія проектування структури і змісту пунктуаційної компетентності	133
<i>Козлова А.В.</i> Закордонний досвід підготовки журналістських кадрів	137
<i>Конопляник Л.М.</i> Підвищення рівня готовності майбутніх інженерів до використання іноземної мови в майбутній професійній діяльності	139
<i>Кучер Ю.А.</i> Технологізація вищої освіти – ірландський варіант	143
<i>Любашенко О.В.</i> Навчання української мови на засадах суб'єктно-діяльнісного підходу	146
<i>Мельник О.В.</i> Удосконалення редакторської освіти засобами поетичного мистецтва	150
<i>Петрова А.І.</i> Зарубіжний досвід формування іншомовної компетентності майбутніх менеджерів	152
<i>Рахманов В.О.</i> Шляхи підвищення активізації пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів при вивченні загальновійськових дисциплін	156
<i>Романюк С.К., Ковальчук Т.Г., Ковалюк В.В.</i> Організація індивідуальної та самостійної роботи студентів на заняттях з іноземної мови в умовах кредитно-модульної системи	160
<i>Снісаренко О.С.</i> Розвиток ключових компетентностей – необхідна умова ефективного впровадження особистісно-орієнтованих технологій	163
<i>Чемерис І.М.</i> Формування професійної компетентності студентів-журналістів засобами іншомовних періодичних видань (за результатами експерименту)	165
<i>Шушляпін О.І.</i> Компетентність випускника медичного вузу в контексті безперервної освіти, виховання і наставництва	168
<i>Щербань П.М.</i> Методика організації виховної діяльності студентів у класних колективах загальноосвітніх шкіл під час проходження педагогічних практик як одного з шляхів формування педагогічної культури	176
<i>Малафійк І.В.</i> Дидактичний аспект модульності в навчанні	178

Секція 4**ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ**

<i>Біда О.А., Кравчук О.В.</i> Підготовка студентів до застосування інноваційних технологій на уроках у початковій ланці	183
<i>Комар О.А.</i> Оцінювання навчальної діяльності студентів у процесі проведення інтерактивного навчання	188
<i>Муковіз О.П., Прохур Ю.П.</i> Управління самостійною пізнавальною діяльністю студентів засобами інструментальної програмної системи МУДЛ	192
<i>Смирнова И.Л.</i> Роль компютеризації в спеціальній теоретической підготовке будущих пилотов	195
<i>Тімошин А.С.</i> Технологізація навчання прикладних математиків	198
<i>Свириденко А.А., Невмержицький О.А.</i> Поточно-рейтингова система контролю успішності студентів у вищих навчальних закладах	201
<i>Титаренко Н.Ю.</i> Знання програмно педагогічних систем (пмс) у методичній підготовці вчителя англійської мови	204
<i>Хрущ М.С.</i> Електронні освітні ресурси: аспекти класифікації, основні принципи розробки	210
<i>Цецик С.П.</i> Використання інтерактивних технологій навчання при викладанні вищої математики для студентів-екологів	212
<i>Варич О.С.</i> Використання новітніх інформаційних технологій для розвитку технічного мислення майбутніх вчителів трудового навчання на заняттях технічної творчості	215

Додатки

<i>Луговий В.І.</i> Проблема високих педагогічних технологій та особистісної орієнтації їх в освіті (теоретико-методологічний аспект)	219
<i>Левшин М.М.</i> Креативи проектування особистісноорієнтованих технологій навчання і виховання	222
<i>Відомості про авторів</i>	223

Наукове видання

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ № 2
(додаток 1)

Тематичний випуск
Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології
Том 3

Редакційна колегія випуску:

Андрущенко В.П., Луговий В.І., Постолюк Р.М., Павелків Р.В., Степко М.Ф.,
Левшин М.М., Сілков В.В., Євтух М.Б., Маноха І.П., Невмержицький О.А.,
Михальченко М.І., Волинка Г.І., Поніманська Т.І., Малофіїк І.В., Уваркіна О.В.,
Дем'яненко Н.М., Корольов Б.І., Онкович Г.В., Козлакова Г.О., Корсак К.В.,
Бобров В.Я., Дем'янюк Т.Д., Лутай В.С.

Відповідальний редактор випуску: Левшин М.М.

Комп'ютерна верстка: Кравчук В.Ю.

Комп'ютерний макет: Кравчук В.Ю.

Підписано до друку 21.05.2007 р. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк ізографічний. Ум. друк арк. 25,95. Замовлення № 28/1. Наклад 300.

Адреса редакції: 01014 м. Київ - 14, вул. Бастіонна, 9. Інститут вищої освіти АПН України.
Тел.: 286-68-04, 286-63-68
33028 м.Рівне, вул.Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний
університет.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел.26-48-83

В – 55 Вища освіта України №2 (додаток 1). Тематичний випуск „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. – Т.3. – Рівне: РДГУ, 2007. – 227 с.

У тематичному випуску часопису „Вища освіта України” вміщені наукові статті фахівців з питань методології, теорії та технологій педагогіки вищої школи.

Співвідношення філософії освіти та педагогіки вищої школи, напрямки уточнення предмету, обґрунтування змісту, виокремлення інноваційних чинників її розвитку; конструювання моделей „ідеального випускника” та „ідеального викладача” вищих навчальних закладів; результати досліджень по реалізації технологічного підходу у вищій освіті та надання їй особистіснозорієнтованої спрямованості – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску.

Особлива увага загострюється обґрунтуванню філософії освіти як духовній парадигмі модернізації вищих навчальних закладів, методологічній основі педагогіки вищої школи.

Публікації тематичного збірника адресовані науковцям, дослідникам психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.